

279739

PREOTULU ROMANU.

DIURNALU BESERICESCУ

SCOLASTECU si LITERARIU.

Buzele preotului voru pazí scientia si lege
voru cercá din gur'a lui. *Malachia c. II. v. 7.*

Complet

Nrulu 2.

Februariu.

Anulu 1880.

Chestiunea creatiunii.

Escrerpe din unu opu alu mieu apologeticu.*)

Introducere.

Față de acuș'a, ce resuna in tipu de refrenu stereotipu pe buzele iluminatilor seclului nostru, prin care chiar' clas'a ace'a, carei'a apartie nu si eu că unu modestu membru alu ei, clas'a preotiesca, este presentata ochiloru lumii că un'a, ce ar portă frica de sciintia si de progresulu sciintielorucă de unu ce, ce luminandu mintile, amenintia a-i surpă influența, autoritatea si poterea, de care se bucura la popore si asupr'a poporeloru; grabescu a dechiară inainte de tōte in numele toturorū confratiloru miei preoti, că chiar' noi suntemu acei'a, cari ne inchinămu cu reverintia inaintea triumfuriloru, ce repórta sciintiele pe dī ce merge si salutămu cu o dirépta indestulire creatiunile minunate ale spiritului omenescu.

*) Căta este si la noi romanii necesitatea de astfelu de opere, cari desbatu in modu apologeticu chestiunile mari ale invetiaturei crestine, atacate prin contrari in numele succeselor pretinse ale progresului sciintielor, justificându-le acele inaintea areopagului criticei chiaru din punctul de vedere alu resultelor progresului scientificu, -- este evidinte; mai virtosu astadi, cându se face atât-a abusu cu numele de sciintia, caruia, trase si de tōa

Si au nu urmá acést'a naturalu acum din acea convin-gere a nóstra, in servitiulu cari-a ne-am dedicatu facultatile, in oglind'a cari-a noi privimu pre omu cá pre tipulu si ase-menarea celei mai inalte perfeptiuni intielesuale, ce tiene imbracisiata lumea, tipulu si asemenarea lui Domnedieu, care cá unica fiintia spirituala pe scen'a lumii vediute, posiede intregu universulu cá o sfera nemarginita a activitatii sale spirituale.

Sciinti'a adeverata ce este ea? cugetele, vorbele, desco-peririle acestei fiintie domnedieesci, atâtu de sublime in ochii nostri; cugetele, vorbele, descoperirile tipului lui Domnedieu pre pamentu; éca sciinti'a! si dupa ideele si cuvin-tele lui Domnedieu, poate-se óre aflá in totu universulu ve-diutu cev'a mai inaltu, mai sublimu decâtua cugetele, vorbele, descoperirile omului, ale tipului lui!

Voru fi cari privescu in sciintia si in creatiunile admirabile ale spiritului omenescu unu articolu vanu de lucu, unu ornamentu alu societatii omenesci à la mode, si nimicu alt'a. Voru fi mai multi, cari privescu sciinti'a din momentu

---

rintele geniului antireligiosu alu seclului, in care traimu, cadu sierfa atâte suflete slabu, cari suntu gat'a a adoptá, si adópta cu o credulitate legera, neesplacibila, ori-ce neghiobá, numai se fia ace'a indireptata in contra relegiunii, de sub ale careia principie si legature aru dorí a se emancipá cu ori-ce pretiu, — ele sciu pen-tru-ce? căci desi lepr'a necredintiei nu progresá inca pâna a infectá literatur'a nóstra — afara de puçine esceptiuni — cu pro-dupturile ei tendentious, destructive, cum continua a infectá lite-ratur'a francesa, anglesa, italiana, germana, si chiar' si cea magiara; totusi acea lepra esista, si róde si corpulu societatii romane, importata si latita mai departe prin individii saturati cu prin-ci-pie Materialismului si ale Darwinismului din publi-cazioniile literatureloru straine; ce'a ce cu dorere a trebuitu se ob-serves fiacine, care s'a intorsu intr'uneori prin cercurile mai culte ale publicului nostru, si a avutu ocasiune a conversá cu intiele-gintii poporului nostru.

mai practicu, că unu factoriu eselinte alu poterii, alu bunastarii si inayutirii popóreloru, care plânta in societate si duce la inflorire produptriva sementiele civilisatiunii.

Fia! Noi vedemu, noi veneràmu, noi admiràmu i sciintien peste mesura mai multu, decâtua atâtua-a.

Nu! sciintiele nu suntu numai unu simplu articlu dè luesu spre adornarea vanitatii societatii omenesci. Nu! Sciintiele nu suntu neci numai unu simplu midiloci spre inaintarea poterii si a bunastarii tierelor si ale popóreloru. A priví in sciintie atâtua numai, acésta va se dica, a degradá, a blamá sciintiele.

Ochii nostri vedu sciintiele pe o inaltime atâtua de sublime, care le imprima asiá dicundu sigilulu santiei.

Anume sciintia adeverata e manifestarea aceea e bunu, adeveratu si frumosu in universu, manifestarea produsa in sinulu societatii omenesci prin spiritulu omenescu. Ei, dar' bunulu, frumosulu, adeverulu suntu lucruri

---

Aceste consideratiuni m'a indemnatu, a me incinge spre apărarea credintiei stramosiloru nostri, si a scrie Apolog'a istoriei creatiunii dupa naratiunea Mosaica in contra Materialistiloru si a Darwinistiloru, intr'unu metoda corespundietoriu recerintieloru publicului intregu, atâtua celui basericescu, câtu si celui laicu.

Lumea, in admirabil'a ei armonia si ordine, este ea unu produptru alu mâneloru lui Domnedieu? si omulu, domnulu lumii, este elu tipulu lui Domnedieu, destinsu esentialminte de animale? séu că tóte céle create nu suntu alt'a, decâtua produptruri eventuale ale unoru poteri fisice eterne, si omulu ultimulu produptru alu acelorui poteri, cu facultati destinse de cele ale altoru animale nu in esintia, ci numai in gradu? cum vestescu contrarii, provocându la resultatele prefinse ale sciintieloru naturale. Éca chesitiunea care o desbatu in döue volume, dintre cari vol. I. infrânge argumintele Materialismului si ale Darwinismului; vol. II. demuestra esactitatea naratiunii Mosaice despre crearea lumii, probata chiar' prin resultatele progresului scientificu de astazi.

domnedieesci; astfeliu dara sciintia' adeverata e refle-
siunea bunului, frumosului, adeverului eternu;
radia de lumina domnedieasca, pre care Creatorulu
o face a straluci in ochii omenimei prin intielepti si inven-
tiati, nu ca ornamentu seu decoratiune spre indestulirea va-
nitatei desierte, neci nu numai ca o masina tragatoria spre
inaintarea poterii, infloririi poporilor; ci ca prin acea se-lu
inaltie pre omu in susu catra sine, se-i curatiasca, nobilitze
cugetele, sentiemintele totu mai multu, pana a-lu indomne-
diei, deca mi este iertatu a me-esprimasié.¹

Da, este ceva domnediescu in sciintia, ce inaltia,
curatiesce, nobilita, indomnedieesc, de unde nu ne potemu
miri de feliu, deca marele parinte, s. Augustinu atribue
pana si gramaticei o potere domnedieasca: „Gramatica e
pene divinam vim!

La atatu-a cugetamu in planulu meu primu. Intracea se poate
intempla prea-usioru, ca Apolog'a Creatiunii va acresce in
o Apolog'a a tuturor u dogmelor u crestine, dedusa in
mai multe volume. Voi'a nu-mi lipsesce; remane ca Domnedieu
se-mi de vietia si sanetate.

Cu publicarea nu grabescu; caci voiu a elucra opulu pe un'a
basa solda, in dimensiuni late, din isvore originale, luandu in so-
cota totu ce sa produsu pro si contra de capacitatile principale
ale ambelor parti contrarie, ca opulu nu numai se poate ocupu
locu de onore in literatur'a romana, ci se poate sustine compara-
tiunea si cu alte opere mai bune de specialitatea acesta, aparute
la popore mai inaintate. Atatu-a spre cunoscinta aceloru-a cari
se interesaza a sci, cu ce me occupu langa altele in orele
libere de oficiulu mieu. Dicu langa altele, si asi poate dice
langa alte multe; caci onoratulu publicu poate vedea si din
numerulu primu alu „Preotului Romanu“ si va avea ocasiune
a vedea si mai bine din numerii ce voru urma peste anu, cu cate
alte me occupu.

Aut.

¹ In acestu sensu scrie s. Bernardu despre sciintie:
„Sunt, qui scire volunt eo fine tantum, ut sciant, et turpis curio-
sitas est; sunt, qui scire volunt, ut sciantur ipsi, et turpis vanitas

Déca compete dar' tributu de recunoscintia scrutariloru scientifice si ingenieleru perseverante in cercarea adeverului, cari studiéza cu o diligintia, ce nu cunósce oboséla, totu ce a supusu Domnedieu privirei si scrutarei spiretului omenescu in acestu vastu universu; cari la lumen'a sciintiei strabatu cu ochii ageri ai sufletului loru in operele ascunse, enigmatische ale naturei, scruta ceriulu cu stele, mesura marimea, si cursurile corporiloru ceresci si departarea loru unulu de altulu; cari se scoboru in rânz'a pamentului, si cetescu in anghiuurile lui cele mai ascunse ca intr'o carte deschisa; cari prin inventiunile loru largescu orizontulu mintiei omenesci, inaltiandu-o pâna la cele mai ascunse taine ale naturei; pre noi preotii se ne privésca lumea ca pre atari, pre cari nu numai că nu ne retiene neci frica, neci preocupatiune, a le dă acestu tributu de recunoscintia; ci din contra, chiar' conceperea sciintiei din unu punctu de vedere mai inaltu, mai nobilu, descépta in noi reverint'a cea mai adûnca, o anumita pietate religiosa fația de sciinti'a adeverata, si fația de minunile ce continua a le produce geniulu omenescu pe dî ce merge totu mai multe.

„est; sunt item, qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, et „turpis quaestus est; sed sunt quoque qui scire volunt, ut aedificant, et charitas est; et item, qui scire volunt, ut aedificantur, „et prudentia est. Horum omnium solum ultimi duo non inventiuntur in abusione scientiae; quippe qui ad hoc volunt intelligere, ut bene faciant.“ adeca: „sunt, cari voiescu a sci numai că „se scia, si acést'a e o curiositate urita; sunt, cari voiescu a sci, „că se le mérga vestea, si acést'a este o vanitate urita; suntu éra „cari voiescu a sci că se-si venda sciinti'a, si acést'a este o lacomia „urita de câstigu; dar' suntu si de acei'a, cari voiescu a sci, că se „edifice pre altii, si acést'a e iubire; si suntu éra, cari voiescu a „sci, că se se edifice ensi-si, si acést'a e intieleptiune. Dintre toti „acesti'a numai cei doi ultimi nu suntu vinovati, a fi abusat de „sciintia, că unii ce pentru ace'a voiescu a sci, că se facă bine.“

Dându inse expresiune reverintiei si pietătiei nóstre façia de sciinti'a adeverata; nu mi potu retacé totu odata protestulu in contra abusuriloru deplorabile, ce s'au facutu si se facu pâna astadi totu mai desu in numele si sub titlulu sciintiei; abusuri, cari nu deservescu de felia spre glori'a seculului nostru.

Dar' ce cauta, talmi in strulu stralucitul alu juvaerelorul de auru? Ce cauta talerii falsi in cursulu baniloru genuini? Cum de cutéza ratecirile mintii scrintite a se vîrî su masc'a sciintiei, in curtile luminate ale sciintieloru adeverate? Care li este planulu ce lu tiesu? Care i scopulu ce-lu urmarescu? Se smulga cu mâna sacrilega din animele moritoriloru ce'a ce li este mai scumpu, mai pretiuitu, credinti'a?! că se le dé in schimbu desperatiunea?

Éca-lu planulu, éca-lu scopulu loru!

Pentru ce că nu a potutu remané santuariulu credintiei sănte crutiatu de atari triste atacuri? Pentru ce că nu le-au lasatu pre amendóue, credintia si sciintia, neturburate in federatiunea loru naturala? cari fiindu amendóue de origine domnedieésca, acum si dela natur'a loru suntu avisate la o aliantia amicala imprumutata!

S'au incinsu la lupta intie leptii lumii, la lupta in contra credintiei in numele sciintiei. Lupt'a curge acum de secle, si o continua si astadi cu noua inversiunare natii seculului lumineloru, laptati si crescuti pe pieptulu adulterinu alu sciintiei false, imaginate.

Ce tare trebuie se stă in temeliele sale acea credintia, spre clatinarea cari-a nu afla contrarii in arsenalu celu mare alu sciintieloru neci o unica arma; ci spre a o potă combate, suntu constrinsi a recurge la presumpțiuni min-tiunose!

Obiectulu principalu alu atacuriloru loru este cu preferintia istori'a creatiunii, alu cari-a autoru venerabilu e Moise.

Nu le-ar' pasá de tóta naratiunea lui Moise, de nu ar' stá scrisu in ea, sî scrisu in sufletele aloru mîi sî mîi, că (a sies'a dî) a creatu Domnedieu pre omu dupa tipulu si asemenarea sa.

Eca ghimpulu, ce le impunge ochii bolateci. Aceste sîre de o importantia egala cu eternitatea, trebue sterse cu orice midilóce din cartea creatiunii; ca omulu, se nu vîda in sine mai multu, decât unu simplu animalu, ivitu pe scen'a lumii, metamorfosatu din altu animalu, p. e. din o moima, superioru celoru alalte animale in desvoltarea facultatiloru, dar' nu destinsu de ele in esintia, si prin urmare neci in destinatiune.

Firesce, si acést'a ar' fi credintia; dar' credintia démna de apostolii, ce o vestescu. Combatendu credintia peste totu, si anumitu cea revelata de susu, ei nu suntu in stare a ne dâ alta, decât éra credintia, credintia imaginata, apta numai a surpă totu ce'a ce e nobilu, frumosu si săntu in sinulu omenescu si in societatea omenésca.

Si acést'a in numele progresului? cu arme supeditate, cum se pretinde, prin sciintia inaintata?

A face definitiunea fintiei si deslegarea destinatiunei omului aternata dela resultate geologice, si alte de aceste, cu desconsiderarea consciintiei, demnitatiei sale ce traiesc in anim'a lui, cu desconsiderarea instinctului naturalu innascutu lui; nu e acést'a unu lucru anapod'a si pe dosu acum in manecarea sa? Se supra-edificămu societatea omenésca si sórtea ei nu pe aplecarile naturale ale animei omenesci, ci pe resultatele pretinse să sperate ale geologiei? Nu e acést'a neratiunalu acum a principio? Va justifică vreodata sciintia prin succesele sale o procedura nedirépta, care isbesce cu temeritate in sentiemintele cele mai poterice ale naturei omenesci?!

Ei afirma, că o-au justificat, și combatu murii credintiei ageru, câtu neci diavolii scapati din lantiurile loru tartarice nu aru ostí mai inversiunatu.

E bine, primim u lupt'a, și în conștiinția deplina a triumfului siguru, esim'u bucurosu din cerculu magicu alu credintiei, că se esaminămu argumintele ce proptescu credint'a nostra sănta, argumintele slabe, cu cari o combatu contrarii ei în numele sciintiei, la ensasi lumin'a sciintiei.

Se vedem u deocamdata Materialismulu nou, imbracat u în forma mai fină: Darwinismulu! **Justinu Popșiu.**

Despre insemnatarea agiasmei

Agiasm'a (agiasma cuventu grecescu = aqua benedicta, aqua lustralis, aqua adspersionis, Weihwasser) și trage începutul din tempurile cele mai vechie, căci desă în formă, dar' în fond u — cum se dîce — peste râce creștinismulu.

Inca la judei și la pagâni avea ap'a o insemnatare simbolica, în genere se consideră de unu simbolu alu curatieniei esterne și interne, cu carea trebuiă se fia înzestrată cei ce aveau se indeplinăscă deosebitele ceremonie religiose; și tocmai din acestu motivu se și întrebuintă ap'a în multe și deosebite moduri în cultulu aceloru popóra. Asia d. e. la indieni aflamu ap'a sănătățea (într'alu loru modu de sănătire!) — „Kosha“ numita, carea se pregătă prin scufundarea idoliilor în apa, și se întrebuintă la „judecat'a“ lui Domnedieu (cându judecă pre cinea preotii loru). La judei seaflă în tind'a bisericii unu vasu mare de arama, în carele se pastră ap'a carea era destinata pentru spalarea pretilor inainte de intrarea în biserică. Totu o atare insemnatare avea și stropirea judeiloru, cari devineau necurati în ceva modu, precum și stropirea obiectelor destinate pentru jertfa. Si la greci precum și la romani era datină a se stropi înainte de a intra în tem-

plele loru — cu apa (*aqua lustralis, aqua adspersionis* grecesce: chernips) seau că indeplineau stropirea acést'a si preotii. In tind'a templului erá asiediatu unu vasu cu apa (grecesce: perirrhanterion) si stropirea se faceá la greci cu ajutorulu unui ramu de oliva (thallos), la romani cu unu stropitoriu anume (aspergillum) ér' la judei cu unu manunchiu (de plânte) de isopu.

Intrebuintiarea acést'a a apei a trecutu si la crestini énca in tempurile cele dintâia ale erei crestine. Deja énca Tertullianu marturisesce expresu despre datin'a crestiniloru celoru vechi a se stropí cându intra in beserica cu apa seau a'-si spelá mânele si faç'a. Stropirea solemnă cu apa săn-tită — cu agiasma — unii voiescu se-o reduca la ponteficele Alessandru I, carele a fostu a sieselea papa dupa s. Petru. Acest'a serie in obiectulu acest'a urmatórele: „noi săntîmu pentru poporu apa amestecata cu sare, că cu acést'a toti se se stropescă și curătă; și demândam, că si preotii cu totii se facă acést'a. Că-ci déca nu ne indoinu, că prin atingerea de pól'a vestimentului domnedieescului mantuitoriu s'au vindecatu morbosii: cu cătu mai virtosu săntiesce Domnedieu prin poterea cuvintelor sale celoru sănte elemintele prin care 'si recâstiga omulu slabanogu (morbosu) sanatatea corpului si a sufletului.“¹

S. Augustinu dice: „Ceea ce observa întrég'a beserica si nu s'a dispusu in neci unu sinodu, si a fostu totu de-a-un'a in datina, despre aceea se crede cu totu dreptulu, că se trage numai dela apostoli.“ Acum'a tocmai ap'a intrebuintata la botezu si si agiasm'a, care se săntiesce pentru de a stropi poporulu credintiosu a fostu in datina in beseric'a crestina prin tóte vécurile fora intrerumpere si mai este si astadi. S. Clemente prescrie in persón'a apostolului

¹ I. Ed. Domainko „Die ganze Christliche Lehre in Bei-spelen I, Th. 331,

Mateiu urmatóri'a benecuventare a apei (si a oleiului): „*Eu Mateiu dispunu in privint'a apei si a oleiului, că episcopulu se binecuvinte ap'a. Déca acest'a nu e de fația, se o binecuvinte preotulu asistatu de diaconu.*“ Aci se amintesce apei si rogatiunea care se dîce cu acést'a ocasiune. Totu asemenea invétia si s. Dionisiu si s. Vasiliu, dintre cari aducemu numai cuvintele cestui din urma: *Sântirea apei* — dîce s. Vasiliu — *e o invetiatura traditionala — dela insusi apostolii.*

Inse date secure despre intrebuintiare apei săntite se află in actele unui sinodu vechiu tienutu la Nantes (in Franci'a), — intr'unu canonu a Eppului Hinkmar din Rheims si la Walafrid Strabo. Stropirea cu agiasma e o lucrare liturgica, carea ni vine inainte seau că de sene statatoria seau că ceremonie concomitanta (insoçitoria) a altoru functiuni liturgice. Casulu antaiu obvine in beseric'a reseritena la „*Botezulu Domnului*“, cându dupa s. liturgia ésa preotulu imbracatu in totu ornatulu dinpreuna cu totu poporulu la riu, seau la loculu, unde-i gatita ap'a, mergându inaintea preotului cu luminarile si cu tamaiaiulu“ si cântându cantorii tropariale prescrise unde precum scimu se face „*sântirea apei*“ dupa rubric'a prescrisa (vedi Euchologiulu — Molitvelniculu —) cu care apoi se stropesc antâiu preotulu pre sine apoi pre cântareti si intregu poporulu, care luându'si „agiasma“ in vase se întorce pre la ale sale, stropindu cu dêns'a, pre unele locuri, vitele, grasdurile; ér' remasiti'a pastrându-o de leacu preste anu. — In beseric'a apuséna stropirea cu „agiasma“ e mai désa de câtu in beseric'a reseritena, fiendu-ca acolo se face în tota dominec'a nemidilociu inainte de celebrarea solemna a s. liturghie. Anume, preotulu, care are de a celebrá (sluji), imbracatu fiendu in „*pluvialulu celu violetu*“ (care are form'a unui felonu grecescu, numai câtu că pluvialulu ajunge mai

pâna diosu) seau si numai in „superpeliciu“ (camesia alba pâna la cîpse) stându inaintea altariului cânta o cântare acomodata tempului sacrat respectivu anume, seau: „Asperges me“ seau „Vidi aquam“ si stropesce in formă cruciei mai antâiu altariulu (afora de casulu cându e espusu „Sanctisimum“); apoi 'si atinge cu stropitoriu (Aspergillum, Aspersorium) fruntea, dupa aceea se intorce spre presbyteriu (locul unde stau clericii) si stropesce pre toti clericii precum si pre toti credintiosii in drépt'a si in stâng'a.

Percurgîndu nai'a (besericei) prin mediulocu, recitează psalmulu 50. „Miserere“ (Indura-te spre mine D-dieule). Reintorcîndu-se la altariu dîce (oratiunea) o rogatiune, in carea róga pre Domnedieu, că se tramétia spre binele toturor celor adunati in beserica pre angerulu seu scutitoriu. La capetulu s. liturgie se mai stropesce odata clerulu si poporulu, ceea ce se intempla pre multe locuri chiar' si in dîle comune dupa asia numit'a missa parochiala.

Atât'a despre stropirea cu agiasma că lucrare liturgica independenta.

Că ceremonia insoçitória aflamu stropirea cu agiasma in ritulu s. botezu. „De nu se va nasce omulu din apa si din spiritulu săntu, nu va poté intrá in imperati'a lui Domnedieu.“¹ Apoi la inchiderea mortului in consciugiu, vă se dîca in cele döue mominte estreme ale vietiei omenesci: cându intra si cându ésa omulu din lumea acést'a!

In urma la „sacramentalia“ — obiectele seau lucrurile cari suntu de consacratu de comunu se stropescu — dupa rogatiunile indatinate — cu apa săntîta. —

Se stropesce cas'a inainte de a se mutá omulu intrêns'a si pâna ce se pote face mai tardiu „sfestani'a“ (sântirea cea mica a apei) că-ci poporulu crede, ca pote se fi amblatu prin dens'a „duchurile cele necurate“! — In beseric'a

¹ Ioanu III, 5,

apuséna se stropescu credintosii cu agiasma si cându intra si esu din beserica. Datin'a acést'a a datu ansa, că in tind'a besericei s'a pusu anume unu vasu cu agiasma (*Cantharus, Zabrum, Nymphaeum*, grecesce: *Phiale*). Mai târdiu s'a mutatu acést'a „funtima sacra“ in nai'a besericei de comunu intiepenindu-se intr'unu parete indată la intrarea in beserica, in care fia care crestinu cându intra si cându ésa bagându-si degetulu aretatoriu alu mânei drepte se insémna cu semnulu crucei.

Suntu atari vasa si portatile, cari se folosescu la stropirea persónelor, luerurilor si a locureloru cu agiasma. — La noi in beseric'a orientala cine nu cunóisce „datin'a ambălarei cu crucea“ in ajunulu Botezului Domnului, cu carea ocasiune scimu că se pórtă agiasma pre la casele credintosilor ? !

Intre confesiunile crestine protestantii si reformatii calviniani cu unu ~~lu~~ evenimentenovatorii din seclulu alu XVI-lea n'au agiasm'a, căci ei au scosu-o din beseric'a loru — cându au scosu cele 5 sacraminte si alte datine seau ceremonie, — destulu de apte spre a stírní si nutrí in poporulu de rôndu semtiemente pie si religióse !

Dar' acum'a se vedemu efeptele agiasmei. Efeptele agiasmei suntu de dóue specii: spirituali seau sufletesci si corporali seau trupesci.

Efeptele sufletesci se reduc la urmatóriale: 1. Agiasm'a scóte si alunga spiretele necurate si certarile acestor'a din ómeni si locuintie. 2. Curatiesce pecatele lesne iertatórie. 3. Alunga intipuirile si engetele despre satan'a precum si distractiunile in rogatiune si alte acte de pietate. 4. Radica mintea omului dela cele pamentesci si o dispune spre rogatiune si meditatiuni (eugetari) pie seau evlavióse. 5. Câstiga omului darulu, placerea si presentia spiretelui săntu. 6. Dispune si pregatesce pre omu spre credinti'a tare si sta-

tornica a (misterialoru) tainelor domnedieesci si spre primirea mai desa a ss. sacraminte.

Stropirea cu agiasma delatura tote impedecamintele, cari ar' fi in stare a altera seau a nimici faptele ss. taine si a pietatiei crestinesci.

Chiar' din aceste motive pre langa cele amentite s'a asiediatu in beseric'a apusena — la usile besericei — vasulu statornicu cu agiasma, ca cei cari intra in beserica, stropindu-se cu dens'a, se-si deparde — baremi pe momintele in cari 'su in beserica — cugetele si grigiele lumesci si se se dispuna mai bine spre rogatiune; er' cei cari esu se se intrarmeze in contra ocasiunelor (prelegiului) de a pecatu.

Efeptele trupesci (materiali) ale agiasmei suntu:

1. Scutesce — tiarinele de nefructivitate. 2. Curatiesce aerulu celu stricatosu si alunga pestilentia si alte morburi contagiose. — S. Bernhardu a santitu si sare pe tempulu unei bole ce grassa intre vite si a lasatu a se da acestor'a, si bol'a a incetatu.

Ca prin agiasma, sare si oleiu consacratu s'a castigatu in deosebite suferintie sufletesci si trupesci alinare si vindecare, ba ca s'a facutu chiar' si minuni, ne spune istoria besericasca din seclii cei dintai. Ca astazi efeptele amintite mai susu ale stropirei cu agiasma nu le esperiamu totudeaua causa este ca nu suntem demni, ca-ci D-dieu resplatesc numai increderea cea adeverata si anima cea buna a omului, si apoi Domne! catu de rari suntu astazi atari individi printre bietii moritori!

Altu cumu e unu lucru afora de tota indoela, ca lucrurile consacrate primescu potere spirituala numai prin rogatiunile besericei si anume din meritele Mantitoriusui, dupa mesura increderei si a credintei statornice a crestinilor.

Despre efeptulu miraculosu alu agiasmei ni marturisesce intre altele si urmatoria intemplare. In anul 885 s'a alesu in Roma de pontefice unu preotu piu — cu numele Stefanu

— si ênca in contra vointiei sale Pre atunci tiér'a erá inundata de o multime ingrozitoria de locuste, cari pradáu totu ce le stá in cale. Piulu pontefice 'si luà refugiulu la rogatiune si impartî intre poporu agiasma si lucru de miratu! unde numai stropiá si ajungea câte unu picuru din acea agiasma nu se mai aretá neci locusta.

V. Gr. Borgovanu.

**Consideratiuni asupr'a celoru siepte doreri ale P. C.
Vergure Mari'a.**

D. S. Alfonsu Maria de Liguori.

I.

Patri'a nôstra terestra este un'a vale de lacreme, unde omulu nasce nu pentru de a duce una viétia desfetata si plena de bucuría, ci dein contra: pentru de a plânge si patimí. In tóte dilele are se sufere diverse greutăti si rele, ce-lu intempina. Cu câtu mai amara ar' fi acést'a viétia, déca ar' scí ~~comulu /~~ vitregitatile fietórie, ~~caril~~ adeca-lu voru intempiná in decursulu vietiei sale? Ar' fi forte nefericitu, celu-ce ar' prevedé greutătile si neplacerile, ce-lu voru intempina in decursulu vietiei sale, precum dice Senec'a: (Calamitosus esset animus futuris praescius, et ante miserias miser). Domnulu ascundiendu fietoriulu nostru, ne areta că are indurare de noi, că patimele si suferentiele prein cari debe se trecemu se le suferimu numai una data si numai atunci cându ni se intempla. Dar' acést'a indurare nu a avutu façia cu P. Verg. fiendu că Domnulu voíi că dens'a se fia intru tóte asemenea ffiului sen, deci P. C. V. avea inaintea ochiloru tóte suferentiele fietórie, ce dens'a le va suportá, si acestea fura patimele si mórtea iubitului seu fiu.

Si éta, că abea luà Simeonu betranulu in braçiale sale pre prunculu Isusu, predice Pré Curatei, că acestu pruncu divinu va fi contradisù si persecutatu de toti, si că pentru acestea anim'a densei va fi strapunsa de spad'a dorerëi.

P. C. V. dîse una data cătra S. Matilde, că acést'a profetîa i-a schimbatu tóta bucurîa in intristare, fiendu că scieá dens'a mai inante, că fiulu seu trebue se-si dèe viéti'a s'a pentru mânăuirea lumei, dar' acumu cunoscù si in particulariu — si mai deosibi — patimele si mórtea infioratoria a fiiului seu. Cunoscù, că densulu va fi contradisu în tóte, contradisu intru propunerea doctrinei că densulu este fiiulu lui Domnedieu, fiendu că in locu de a fi crediutu de fiiulu lui Domnedieu, fu stigmatisatu de blastematoriu precum 'lu dechiara ticalosulu archiereu Caifa.

Fù contradisu in onore si reputatiune fiendu tractatu de ignorante, că profetu falsu, că nebunu si demoniacu, cu unu cuventu Isusu fù stigmatisatu de unu omu asiá de fora de lege, in câtu precumu disera Ebreii catra Pilatu, nu erá necesariu se faca procesu contr'a densului, că se-lu condamne la mórte, de óra-ce cu totii lu recunoscu de atare. Isusu fù contradisu si persecutatu inca si in momentele ultime ale vietiei sale, scuipitu in façia, incoronatu cu spini, impunsu in côsta cu suliti'a si condemnatu la mórtea rusinósa pre una cruce de lemnu, intre ómenii cei fora de lege. Davidu, in midiloculu desfășăriloru sale regesci, audîndu dela Prof. Nathan mórtea fiiului seu, nu 'si aflá pacea, ci de intristare plângea, postiá si jaceá pre pamentulu golu. Dar' Prea Curat'a Verg. Mari'a ascultă cu anima liniscita profeti'a despre mórtea fiiului seu, si acést'a o suferí cu linișce si pacientia.

Dar' cu tóte acestea ce dorere trebuí se sufere avendu inaintea ochiloru pre iubitulu seu fiiu, din a carui gura esiáu cuvinte ceresci si plene de mângăiere, dar' cari voru fi totu déun'a-data si caus'a mórtei s'ale. Mare tortura suferì Avramu in celea trei dile in cari sciá, că-si va pierde pre fiiulu seu! Ah! nu in tempu de trei dile, má in tempu de 33 de ani suferì P. C. V. un'a atare dorere. Ins'asi P. V. M. revelà unei muieri cuvióse, că nu avea nece una óra, in carea acea dorere se nu strapunga anim'a ei.

„De câte ori, — dîse P. Curat'a, — cautám la fiulu meu, de câte ori lu infasiám, de câte ori vedeam mânele și petioarele lui, de atâte ori anim'a mea erá cuprinsa de noua dorere, pentru că cugetám cum să va crucifige!“ Unu devotu alu P. Curatei serie, că sciendu dejá Mari'a câtu va suferí fiulu seu, cându-i dedea lapte, cugetá la veninulu și ocatulu cu cari lu voru adapá judeii. Cându lu-infasiá cugetá la funiele, cu cari 'lu voru legá judeii; cându-lu luá in braçia lu socotía că si cum ar' fi crucificsu, si cându dormiá lu priviá că pre mortu. Aceste cugete infricosiate tormentându anim'a Prea Curatei, ochii sei eráu pleni de lacreme, si tóte momentele vietiei sale eráu amarite de acést'a dorere. Cu câtu se apropiá mai tare tempulu patimelor si suferintelor fiiului seu, cu atât'a mai multu se apropiá de anim'a ei acelu pumnalu de dorere, care lu profetí Simeonu.

Nu avemu dara de a ne lamentá in dorerile nóstre celea neinsemnate, sciendu că nece Isusu, nece P. C. V. nu au refusat a suferí in tóta vieti'a loru una patema asiá de infioratória pentru mantuirea nóstra.

Intru un'a dì se aretă Isusu unei calugaritie carea jaceá pre patulu dorerilor de multu tempu, voiendu se-o insufletiesca că se continue a suferí cu pacientia dorerile sale, precum suferí densulu pre cruce. Dar' religiós'a vaitandu-se respunsè lui Isusu: Dómne Tu numai trei óre ai suferit pre cruce, dar' eu suferu acést'a cruce de mai multi ani. Isusu inse i respunse asiá: Ce dîci?! Nu sei că eu din primulu momentu alu conceptiunei, suferiamu in anim'a mea tóte acelea ce am suferit apoi pre cruce?! — Asiá dar' cându ne plângemu noi asupr'a dorerilor nóstre, se ne intipuimu, că astu feliu ne respunde si noue Isusu si P. Curat'a Verg. — Parentele Roviglon naréza, că unu june óre care avea datena de a visitá un'a icóna a Prea Curatei, carea erá depinsa cu siepte sabie infipte in pieptulu seu. Se intemplă că junele intru una nótpe pecatu greu, ér' in diu'a urmatória merse dupa da-

tén'a s'a cá se vísitez icón'a. Dar' ce vediu? Vediù icón'a nù cu 7 sabie ci cu 8. Cautându cu mirare la acést'a audì una voce cerésca, care-i dise, cá pecatulu densului i-a infiptu a 8-a sabia. Numai decâtú intielese elu acést'a, se marturisi cu lacrème si prein intrepunerea Prea Curatei, câstigà iertarea pecatelor sale. Noi inse se consideràmu, cá nu cu una spada am strapunsu anim'a P. Curatei cá acelu june, ci cu atâtea, cátu este, numerulu pecatelor nóstre. Se ne retienemu asia dar' noi credintiosii si se incunguriàmu tóta ocasiunea de a pechatui, cá se nu causàmu doreri asia mari in anim'a densei; rogându-o totu una data cá se ne midilocésca grati'a de a ne poté plânge pecatele si cá se potemu suferí cu pacientia tóte dorile vietiei acestei'a.

Dr. Ioanu Ardeleanu.

(Va urmá.)

Cuventu de mangaiare pentru morbosu.

I. Înainte de primirea s. maslu.

Iubite crestine! — Nu e numai detorinti'a, ci si unu semnu caracteristicu seau deosebitu alu crestinului celui adeveratu — temetoriu de Domnedieu, cá se primésca dein mân'a lui Domnedieu necasuri si morburi cu umilintia si cu pacientia, se se incréda si se se lase totu de-a-un'a in voi'a cea sănta, care are se dispue cu viéti'a omului dupa ale sale svaturi ne-petrunse, precum e si vá fi de folosu sufletului omului cá se ajunga fericirea de veci, spre care l'a facutu Domnedieu, si la care *ajungu numai aceli'a, cari moru in Domnulu* — adeca: in credintia statornica si iubire adeverata cătra densulu¹ — *pentru aceea Domnedieu din iubirea sa cea nemarginita cătra ómeni a datu mortiei pre fiulu seu celu unulu nascutu, cá totu celu ce crede intrensulu se nu móra ci se aiba viétia de veci*² precum si pentru cá se avemu intren-

¹ Apoc. 13.

² Ioanu III. 16.

sulu nu numai tnu Mântuitoriu ci si unu exemplu, cum avem se primim u mórtea din nân'a lui Domnedieu că asia se fumu partasi pentru meritele sale, unei morti fericite in Domnulu.

Asia dara 'ti pune tóta sperarea si increderea in meritele Domnului Nostru Isusu Christosu, că se nu te parasésca Domnedieu in ó'r necasului si a lipsei tale, ci se faca cu tine ce si precum u va aflá de bine — pentru onórea s'a domnedieésca si pentru mântruirea sufletului teu. — Pentru de a intarí pre celu bolnavu in acést'a credintia si de a-lu implé cu acele daruri, de cari are lipsa a orônduitu Isusu Christosu tain'a s. maslu — că se-i scutésca in contra navaliriloru diavolului, — se-i mânghia prin darulu lui Domnedieu, că asia intariti — se li aline dorerile trupului si lipsele sufletului cu ajutorulu seu. Căci asiá dice Isusu Christosu prein apostolulu seu Iacobu: „*Este cineva bolnavu intre voi se chiame preotii besericei si se se róge pentru densulu, ungûndu-lu cu oleiu in numele Domnului; si rogatiunea credintiei va mantui pre celu bolnavu, si Domnulu 'lu va redicá, si de va fi facutu pecate i se voru iertá lui.*”¹

Din aceste cîvinte apostolice — ale orônduirei domnediesci a s. maslu — invetiamu, că prein acel'a se impartesiesc bolnavului darulu lui Domnedieu, că s. maslu servesce morbosului spre mantuirea de veci si spre insanetosiarea trupului, cându aceea place lui Domnedieu; că acel'a dà curagiu de a poté suferi cu pacientia — rabdare — dorerile mortiei; că prin acel'a i se iérta tóte pecatele cari dóra i-ar' fi mai remasu dupa s. marturisire, déca 'si stirnesce parere de reu pentru acele. E bine dara, e mantuitoriu si lui Domnedieu placutu, că se te impartesiesci cu acést'a s. taina; dar' că se o poti primi dupa cuvenintia, dî dupa mine:

Caută o Dómne Domnedieule cu indurarea T'a spre mine sierbulu Teu, care me aflu acumu pentru slabitiunea trupului mieu in primejdi'a vietiei, si 'mi mânghie sufletulu

¹ Iacobu V. 14, 15.

m  u, care mi l  ai datu Tu, c  a asia insanetosiatu din acestu reu, ce acumu me c  erta, se sciu c  a numai poterea T  a cea cer  sca p  te se ajute sufletele pecat  se, pentru numele si m  ritele Domnului nostru Isusu Christosu, Aminu.

II. Dupa primire seau impartesire.

I. Crest.! acumu poti se strigi cu Davidu profetulu: Domnulu e lumin  a si mantuirea mea, de cine me voiu teme? Domnulu e pazitoriulu vietiei mele, de cine me voiu infricosi  ?¹ Darulu lui Domnedieu te-a provediutu si intaritul prin ungerea cea facut  ria de vi  tia in contra navaliriloru si ispitelor diavolului, si poti se strigi liniscitu cu apostolulu: „C  ndu e cu mine Domnulu, cine p  te ceva contra mea?“ Te poti roga cu regele Davidu: „voiu a te iub  , pre tine D  mne, tu esti tari  a mea, scaparea mea, m  ntuitoriu meu. Voi sper   intrensulu scutitoriu meu, care me va primi pre mine; voi laud   pre Domnulu si voi strig  : asia me voi mantui de toti inimicii mei.

D  ca te-ar' nepad   ispite si te-ar' cuprinde isgonirile dusmanului, s  u dorerile mortiei, privesce plinu de incredere la Isusu Christosu invingatoriulu mortiei si a iadului, care a d  su: „veniti la mine voi toti, cei osteniti si insarcinati si eu ve voi d   repausu. Luati jugulu meu preste voi si inveriati dela mine, c  a sum bl  ndu si umilitu cu anim  a si veti afl   repausu sufletelor uostre!“² Adu-ti aminte de tainele lui cele sânte, si vei afl   scutu si mangaiere, striga cu incredere c  atra mam  a lui Domnedieu, pre carea o numimu s. beserica: mantuirea morbosiloru, scaparea pecatosiloru; m  ngaiat  rea celoru intristati, ajutator  a crestiniloru, c  aci cumu inv  tia s. Bernard —   nca nu s  a aud  tu c  a s. Maria se fi parasit u pre cineva, care 'si cauta scapare la

¹ Ps. 26.

² Mat. XI. 28, 29.

densă și o róga de ajutoriu și de intrepunerea la Domn-edieu, pentru aceea redicăti mânele debelate și genunchiele cele neputințiose¹ adeca incuragiaza-te în Domnulu și remai statornicu în iubire cătra densulu, că semenându în lacrime se seceri în bucurie aceea fericire, carea a gatit-o Domnulu alesiloru sei. Darulu Domnului nostru Isusu Christosu se fie cu tine și cu voi toti. Aminu.

V. Gr. Borgovanu.

Folósese bunei educatiuni.

Detorintele parintiloru facia de crescerea fiiloru sei.

(Fine.)

E în datina a infrumusetă mormintele celor repausati, prin redicarea unui monumentu, a unei cruci de pétra seu și de lemn; care e o dătina frumoasa, ce ne arăta, că omului i place a portă o grigia desclinită de genulu seu, — și în fine buna și frumoasa; — înse deca cine-va traindu-iu acăsta lume numai atât'a a facutu pentru ai sei și pentru omenime, numai atât'a lasa după sene, și numai intru atât'a 'si eterniséza memori'a, intru câtu i-o eternisédia aceste monumente mute și supuse stricatiunei, — acel'a pune memoriei și numelui seu unu fundamentu fórte slabu. În unu modu cu multu mai bunu, și cu cuvinte mai chiare și la intilesu vestescu faptele și binefacerile repausatiloru, stâlpii, monumentele cele vîi: fi bine-crescuti. Parintiloru! redicati-ve dara ast'feliu de monuminte în fi fi vostri, și atunci amintirea vóstra va fi vecinica. Voi ve-ți merge din asta lume, înse faptele vóstre maretie, amintirea vóstra va fi pastrata prin fi fi vostri precum și prin cei ajunsi la fericire prin medilocirea loru; și asié din generatiune ve voru aminti în continu cu cea mai mare reverintia și iubire. Mormentulu vostru se va resipi de ploi și venturi; numele și amintirea vóstra înse va remané pentru vecia.

Decumva vomu privi și dulcea mangaiare, pre care o sămătiesc parintii chiar' și din colo de mormentu, reprivindu la fi fi sei, remasi în lume, bine-crescuti și prin urmare fericiti; — pre-

cum si la gréu'a si marea responsabilitate, ce voru avé de a dă inaintea judecatoriului lumiei, toti acei parinti, cari si-au lasatu ffi sei fora de crescere, — atunci ne vomu incredintă pe deplinu, cumcă in mare parte dela crescerea fiiloru atêrna si resplatirea parintiloru, séu pedepsirea loru chiar' si in viéti'a venitoria. Voi parintiloru, sunteti detori a dă fratiloru vostri unu trupu si sufletu intregu si sanetosu, pre aceste apoi a le desvoltă, ingrigi si cultivă intr'o forma ; voi trebue se ve ingrigiti si de fericirea loru, pentru care veti primi resplat'a, ce vi se cuvîne. Decumva inse i-ati lasatu se crésca numai că nesce arbori selbateci din padure, fără a ve ingrigi de trupulu, si mai vîrtosu de crescerea sufletescă a loru, atunci crâncena va fi pedeps'a vóstra.

Cine ar' numi intieleptu pre unu gradinariu, care ar' cercă fructe gustuose si dulci in cutare gradina parasita, selbateca, in care nice densulu, precum nici altii, n'au sadită nici altoitu nice baremi unu pomu? Si prunculu, déca nu se cultiva si cresce cu mare grigia, atunci remâne selbaticu că si unu spinu; — éra spinii nu produceu struguri. (Math. VII. 16.)

In urma e sciu tu si ace'a, cumcă nu toti parintii-su in stare de a dă filoru sei o crescere deplina, o crescere adeverata, in cas'a loru; inse se potu ajută cu scol'a. Da! Pentru-că impregnarile cu deosebire la noi-su cu multu mai vitrege, decât că parintii se pota avé tempu de ajunsn si pentru instruarea si inventiare filoru sei; ma ce e mai multu, si insi-si parintii in parte mare-su lipsiti de acést'a. Scim prea bine, cumcă in totac as'a talalu e totu una-data si economulu — gazd'a — casei, mam'a totu una-data econom'a — si îngrijitoria ei. Cu aceste deregatorifi apoi inca suntu impreunate mai multe detorintie, a caroru implinire asemene nu se poate tragâna séu trece cu vederea, chiar' că si crescerea fiiloru. — Fără nici o deosebire inse, fia-care copilu incepêndu dela 6 ani pâna la 12, atâtu cu privire la poterile s'ale trupesci, cătu si la cele sufletesci, se află in o stare, in care spre nemic'a nu se poate folosi mai bine, de cătu spre a ambla la scola, că se invetie a face deosebire intre ce e bine si ce e reu. Asiéra acei parinti, cari si in acestu tempu alu vietiei 'si aplică pruncii la unele lucrări fără nici unu folosu, séu dora-i lasa numai se amble pustii pre cele ultimie, — in locu de a-i tramite la scola, — acei'a lucra cu usiorintia, in contr'a detorintiei loru de parinti, ma chiar' si in contr'a firei; de ora-ce unii că acesti'a, cu voi'a si-facu

pruncii sei nefericiti, lipsindu-i de tota lumin'a si bunurile crescerei. Despre atari parinti nepasatori, se poate cugeta, cumcà de ar' fi cu potintia, ar' despoia anulu de primavéra, si pomii cei roditori, de tote fructele loru; pentru-cà nice un'a, nici alta n'ar' fi o fapta mai neintiepta si mai tirana, de cătu a despoia, a lipsi si impiedecă pre fii sei, in primavéra vietiei, chiar' in tempulu inflorirei, dela câscigarea si aducerea fruptelor celor mai dulci ale crescerei bune.

Nu voiescu a dîce si nice nu se poate intari, cumcà nu se afla si multi dintre parinti in o stare asié de misera si trista, incâtu nu potu se-si porte pruncii la scola; inse totu-si si acesti'a ajutati de intieptiunea parintiésca, de vointi'a si iubirea cea ar-ditoria, potu invinge tote acele lipse si neajunse. Puçini dintre parinti se afla in o stare asié de miserabila, incâtu nice baremi in unele părți ale anului, — cum e pre sate iérn'a, — se nu-si pota tramite pruncii la scóla, cu atâtu mai vîrtesu că atunci nu le ieu nice unu folosu. Ér' acei parinti, cari ascépta indemnare, séu chiar' pedepse, si numai dupa acestea cu mare necasu 'si trimitu pruncii la scola, — acei'a se pôrta façia de nascutii sei cu mai multa ne-pasare, decâtu chiar' vitele loru, pentru-cà nice aceste nu ascépta indemnare la pasiune, cu atâtu mai puçinu pedepse batai si loviri; ci de sine se ducu, de mâncă si beau.

Óre ce poate fi cau'sa acelei receli, cu care se pôrta cea mai mare parte a poporului façia de scola si crescerea fililoru? — Cum se poate, de nice chiar' in acestu veacu alu luminei si sciintiei inca, pre multi dintre parinii nu-i poti convinge, nu-i poti face se pre-cépa folosulu scolei si alu crescerei, ce se dà prin dins'a? — Acésta recéla si acésta instreinare de buna séma vine de acolo, că unii nu precepu, éra altii nu voiescu a precepe, lips'a si folósele crescerei, pentru-cà unii-su cufundati in vultórea nesciintiei, ér' altii-su dedati spre rele si beuturi intru atât'a in cătu in locu de a face bine fililoru sei, le facu rele preste rele. Façia de acesti parinti ne-fericiti si vrednici de compatimire, nu remâne altu cev'a de facutu, decâtu că din respoteri si in totu modulu se ne nèsuimu a-i lu-mină si desceptá. Asemene avemu de-a purcede si façia de acei'a, cari suntu si acum'a pre lânga parerea vechia dar' ratacita, cumcà adeca „*si fetiorii miei voru trai, cum am traítu eu.*“

Éta dara pre scurtu detorintiele parintiloru façia de crescereea fililoru sei si folosulu, ce-lu tragu din ace'a; — éta si detorintiele,

ce le are fia-care carturariu romanu si in line'a prima totu preotulu si invetiatoriulu, care-si cunosc si iubesc statulu seu, pentru ca numai desceptandu si indemnandu cu fapt'a si cu poterea cumentului pre poporu la crescerea, educarea si instruirea fililoru sei, va face, va pune fia-care jertfa placuta pre altariulu besericei, na-tiunei, patriei si a intregei omenimi.

J. F. Negrutiu.

Langa patru morminte.

Cá celu ce stă pe tiermure, plangându eu gele
Clinodele pierdute — in naufragiuri grele:
Astfeliu stau eu seracu si frântu,
Ma că posiedu eu patru serine de tesauru,
Ce nu l'asi dă in schimbu, pe cătu argintu si auru
In munti si — abisuri pe pamantu.

Parinte scumpu, si mama dulce, mosiu si buna,
Pre căti iubiamu, toti dormu acum'a impreuna,
Sub umbr'a lemnului marit university Library Cluj
In patru nici cuvinte câte mari clinode!
Culese — acum, si puse la olalta tóte,
Su glie reci, in leeu santitu.

Dar' vai! in daru mi este atât'a scumpu tesauru!
Asupr'a lui pândesce unu cumplitu balauru:
Alu mortii ângeru monstruosu!
Ce-a pusu in cale-mi pórte — grele, infierate,
Cu zaruri tari pe ele, se nu potu strabate
La bunu-mi scumpu, su glie diosu.

Lu rogu, pretindu, apelu la dreptu-mi de avere,
Reclamu, conjuru, probezu cu sila, cu potere,
Tipescu, gemu, sughitiu desperatul;
Suspinele-mi devinu furtune furiose,
Torinti se facu din lacrimele doreróse,
Ce — erumpu din pieptu-mi săngeratu,

Ca stanulu, ce smulsu de vifóra, rosu de valuri,
Stă nemisicatu in secle; astfeliu pórte zaruri:

Doru vanu consumă pieptu-mi frântu;
Ca-alu lui Tantalu, ce-avendu 'nainte-o mare lata,
Si pôme dulci, for' se le-ajunga vre odata,
Ardea in veci setosu flamendu.

Si că unu altu Atlantu, damnatu se pôrte — in spate
Olimpulu naltu, gârbitu su-atât'a greutate,
In veci gonitu, in veci vecsatu;
Astfeliu damnatu, sum eu, se-mi portu dorerea mare,
For' ca se vedu in lumea larga — o mâna, care
Se mi o iee induratu.

Ce vedu? ce stea? prin norii tristi ai vietiei mele
Lumina — o stea, ce-mi dice: curma a ta gele!
Acusi ve veti imbracisia!
Ah sentiu cerescu! in mórté voiu se afu éra,
Pre cari nu mi-i potù rapí, decâtú o fiéra,
O cruda fiéra că — si ea!

(1878.)

Justinu Popflu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Recensiune.

, DIN OPURILE S. THASCIU CECILIU CYPRIANU EPPU
SI MARTIRU IN CARTAGENEA.

CARTEA DESPRE UNITATEA BASERICEI CATOLICE

tradusa de

GEORGIU PASCA

profesore.

Gherl'a, Imprimari'a Georgiu Lazaru, 1879.“

Acest'a e titlulu unei brosiurele de 36 pagine, ce aparțu in Gherl'a in dilele aceste si se poate procură cu 15 cr. v. a.

Io audindu-i de nume nu numai m'am bucuratu că chiaru in tempuri grele mai apare si câte unu opusioru — cu scopu de a paralizá nesuntiele neliniscitului spiritu modernu, ci si din respectu la scopulu, pentru care e menita, — mi-am procurat-o si deschidiendu-o am aflatu că preverbirea se incepe cu cuvantele;

„Ie in mâni si ceteșce binevoitoriale lectoriu! Ceteșce acesta mica broslura meditandu, ceteșce in una ora lenisca; si vei află cum s. Cyprianu († 258) acum in seculu alu treilea combatêndu pre Novatiani a lovitu cumplitu chiaru si pre desbinatorii si sectarii din tempulu nostru . . . . .”

Cetindu si io aceasta brosura mi-am propus a referă pre scurtu despre cele aflate in dins'a atâtu in privint'a limbei câtu si fația cu traducerea insasi.

Scopulu domnului traducatoriu e de laudatu pentru că a voit u se faca cunoscutu on. publicu romanu pre unu scriotoriu santu, ale carui cuvinte din seculul III. (251) resuna pana la noi, — in avutindu literatur'a rom, si in ramulu scrierei eclesiastice, in care nol romanii nu prea multu ne potemu laudă; — din impregiurarea inse ca Ds'a incepe cu tractatulu V din opurile genuine ale s. Ciprianu, unu criticiu aprigu ar' dice că a inceputu clai'a căm dela midiloci.

Aceste atingându-le despre scopu trecu la limba si la traducere spunendu-mi parerile mele individuali.

Aci inainte de a merge mai departe am se premitu, care e detori'a unui traducatoriu? — In totu casulu a spune originalulu editiunei, de pre care a tradusu, că aflandu-se deintre lectori si vre-unu neliniscitu, déca ar' vré, se pota compară. Io nu dubitez că dora d. trad. nu ar' fi alesu editiunea cea mai buna, ci totusi mi-ar' fi placutu se sciu mai alesu facia cu scrierile s. Ciprianu, pre care nu puçini s'a incercatu a-lu interpolá. Nepotendu cunosc acést'a din prevorbire, d. trad. nu-mi va luá in nume de reu, déca voi fi comparatu traducerea cu editiunea latina, care o am. Acést'a e: D. I. H. Goldhorn Biblioteca patrum ecclesiasticorum selecta. Lipsiae 1839.

Ad rem. In câtu pentru limba in genere observu că despre ori care traducatoriu se poate presupune cu dreptulu a ave scienc'ia limbei, in care a tradusu, pentru ca un'a traducere buna cere mai multa desteritate de câtu simpl'a compusatiune; apoi e si ceva deschilinire intre a vorbi si a scrie bine in un'a limba; in acesta ne insielamu in mare parte, că vorbindu bine, credem că scriem bine romanesce. — Io sum de parere că nu e destulu a scrie ori si cum in cutare limba, chiaru si candu dàmu intielesulu adeveratu alu lucrului, ci dela unu scriotoriu de opuri — fia câtu de mici, se recere a respectă limb'a — mai alesu propria — atâtu să-

cia cu ortografi'a câtu si cu sintacsea etc. In aceste direptiuni scriendu romanesce, nu e iertat u fi indiferent si mai alesu facia cu ortografi'a, caci a scrie cuventele cu ori ce litere, ce curgu din pena, ori a fi cu respectu numai la fon'a poporului, care in multe casuri nu e eu-, ci cacofon'a, e iertat numai unor'a, nu si scriatorilor de opuri, cari voru se inavutiesca literatur'a. Se luam exemplu de la straini. Ce aru face acesti'a candu fia-care scriotoriu ar' esit cate cu un'a ortografia dupa placu. Iertare se da numai in cuvintele, acaroru origine, e obscura, inse unde pre langa scientia — apare dintre sire nepasarea, criticulu scrupulosu nu poate se de pardonu decat u Pista, candu serie la „Gur'a Satului.“

Domnulu trad. facia cu limb'a nu a arestatu rigorea meritata de demnitatea limbei in ortografia, terminatiuni, contestu etc. pentru ca in brosiur'a d.-s'ale pre langa tota bunavoint'a convini cu multi-siori erori ortografici, dintre cari unii suntu neiertati dupa parerea mea.

Asia indata in prevorbire pre pag. 3. umple in locu de implé; era in traducere insasi chipu, presiademu, fonte, taieta, jesire, si iesu, seninu, crescini, umblu, prorocea, deavolulu, fororea, corumpe-torii, jertfa, vatematu, redica, ponendu, varsare, lapadandu, lipicosa, muma, ratacire, manuntaile, vadia, radacina, semtiri, chemá, incun-jura etc. Despre atatia erori nu se poate presupune a fi toti erori de pena, cu atat u mai puçinu, ca obvenu de repetite ori. Dreptu ca unii suntu de puçina insemnatate, inse alti-su neiertati, candu se pretende ori presupse perfect'a cunoștința a limbei, si suntu erori mari. Asia de exemplu neci unu scriotoriu de ceva treba nu scrie umple si umbla, ci imple si ambla; presiade cu a e provincialismu prea uritu.

Nu potiu cuprinde pentru ce se se scria fonte si pone. De ce nu funte si pune, candu si la Plautu obvine funs, punsi romanulu dice fanta (cu a din u), pune si punte. Seninu e numai provincialismu neiertatu unui scriotoriu, si candu nu ar' fi concesu a re-curge la latinulu serenus, s'ar' poti afla in poporu.

Nu e intemeliată scrupulositatea, ca deca ceneva nu s'ar' poti ajuta cu limb'a poporului neci cu deductiunile gramaticali, se nu recurg si la latina, deca ne place a sustiené ca limb'a rom. de nu e primitiva in formele curate, e celu puçinu sora cu limbele romane. Acolo vomu afla cuvintele: exeo, ambulo, impleo, serenus, diabolus, (gr.) furor, victima, radere si radix, de unde radicu si ra-

decina; acolo erro, erraticus, minutus, sentio, ratecescu, menuntu sentiu etc. Ci' ale produce tote ar' fi superfluu, ca suplenesce gramatic'a, care areta ca prorocire, deca ar' fi cuventu romanescu, s'ar' tiené, dar' si asia se tiene de IV. cojug. unde imperfectulu regulatu se formeza adaugându a la infinitivulu cu i. = prorociá; corumpatoriu se formeza cu a dela cojunctivu. La cuventulu creștinu radecin'a e cristu (crestu), lipitosu se deriva dela lipitu si incetianitele, jerfa si incungiuru au radecina in gr. *ierevs* si *gyros*. Aceste suntu cäli, pre cari ne potemu ajutá, de vomu a respectá ortografi'a; apoi cumcä acést'a nu e de contemnatur si singuru unu exemplu potre demustrá. E cunoscuta insemnarea verbului juru si injuru, precum si cuventulu *gyros* giuru; din aceste se potu forma cuvinte simfone dar' nu de aceeasi insemnare, pentruca injuru, conjuru nu e totu un'a cu in giuru si incungiuru.

Nici in terminatiuni nu e destulu de corectu d. trad., pentruca obvinu unele neiertate celui ce va se treca de scriitoriu. Asia: mâni, lacremi, mantuintia, statornici, clatinasca, conserveza, santenia, budiale, seducatore, graitore, turburatore, etc. Aceste inca nu-su asia de minutiose, ca se nu merite a fi atinse. Suntemu detori a tiené form'a terminatiuniloru grammaticalii si din acelui indemnu, ca terminatiunile necorecte se le delaturam din poporu prein corecte, pentruca de si poporulu dice: mani, lacremi, nu urmeza a fi bene scrise cu i. Apoi terminatiunile in **intia**, **ernicu-ornicu** si **enia** suntu straine limbei rom. Corectu se dice mantuire, santire, (séu de place cuiva santetate) nu inse mantuintia, santenia ca milostenia, blagoslovenia; si pentruce se nu dicemu stabili, deca avemu stabila cu a au e? Ce opu are verbulu observa si clatina (grec.) de codisior'a **eza** si **esca** din limb'a gr.? In catu pentru partecipie in ore de ce nu s'au scrisu in **oria** ad analogiam leptoriu din preverbire?

Cäm asia stă lucrulu si cu concordarea: verbulu a se departă se tiene de I cojug. si in pers. 3 pl. concordandu-se cu subjectulu se scrie „se departa“ nu departu. Atari concordari ne esacte potu se confunde pre unulu carele ar' scî limb'a numai din carte. Pre p. 26 se dice „éra sectariulu desparta fiii de mama (in altu locu muma) — ca si cum aci s'ar' demandă sectariului se desparta pre filiu de mama, ce credu ca d. trad. nu a voit u se dica. Pre p. 28. nemene se nu invetia nedreptate, necredititia se nu invetia cu a de si aci e cojunctivulu si eră a se scrie cu e; asemenea pre p. 31 „fiiulu se cerce pacea si se o urmează, érasi cu a iu

locu de **e.** Dar' apoi in alte direptiuni, cîte mai obvinu? pre p. 3. „ſtu alu unei . . . mantuitorei, — pre p. 5. preintipuir (in altu locu chipu, de ce nu typu deca s'a scr̄ſu Cyprianu? Nu cumva i-a venitu dlui trad. in mente Coprianu cum batujocuriau novatia-nii pre santulu in mani'a loru dela cuventulu *kopros*? Preintipuir a vechiului Testamentu. Substantivulu e in plur. si articlulu concordatu cu elu este **ale**. Pre p. 8 „calei vechia“ subst. in genitivu si adj. in nominativu, cene a mai vediut? P. 13 „Jerusalim u cetatea,“ romanesce s'ar' dice: „cetatea Jerusalimului.“ P. 14 os-petiulu lu-desemna, nu o-desemna. Pre pag. 17 „si de ar' fi intorsa pre poporulu **meu** dela intogmeleloru, i-asiu fi intorsa pre ei dela gandurile loru.

Pote se ſtu spre greutate onoratului cetitoriu că infiru atâtea deintre parietii unei broſurele, cu tote aceste nu potu trece la contestu, seau pre cum dice d. trad. la contienu tu fora de a atinge ceva si despre alegerea cuventelor si consecuint'a logica deintre ele. Aci obvinu cuvante că: cetesce cu leptoniu in unu ſiru. p. 3. pogoritu in locu de coboritu, forte si vinculu, pentru că tare si legatura nu e romanesce, gandu in locu de cugetu, pestilenta esplicatu cu colera si unanimitate cubbunga contielegere etc.

Traducerea in sene nu se poate dice rea: scaderea e, că d. trad. in unele locuri nu se vede a fi urmatu corectiunile mai probabili din varietatea lectiunei, cu tote că amentirea unoru locuri dubiose, ar' fi radicatu valorea traductiunei.

Pentru scurtîme neci aci nu me estendu la multe.

Pag. 6 sub I Testulu orig. este: „Plus metuendus et cavidus est inimicus, cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, unde et nomen serpentis accepit.“ D. Pasca le traduce romanesce asta: „Mai multu trebuie (pluries) a se teme de inimiculu carele se aprobia pre nesciute si sub chipulu pacei se furisia si se tereiesce că sierpele, din care causa unu astfelui de inimicu se si numesce sierpe.“ Ore nu era mai aproape traducerea: mai multu e de a ne teme si pazf de inimiculu, carele vîrindu-se pre ascunsu si insielandu sub tipulu pacei pre furisui se aprobia sierpuindu-se, de unde a si luatu numele de sierpe?

P. 7. sub II Test. lat. „Unde nobis exemplum datum est veteris hominis viam fugere, vestigiis Christi vincentis (viventis) insistere, ne denuo in cauti in mortis laqueum revolvamur. „Traducerea rom. e; Din care causa ni s'a datu noue exemplu de a fugi

de calea omului celui vechiu, si de a urmă lui Christosu celui viu, că nu cumva fiendu nebagatori de sema se cademu era in latiurile mortiei.“ Pote că traducerea eră mai corecta, deca cu consecintia din precedentii se dicea: De aci ni s'a datu exemplu (de) a fugi de calea omului vechiu si a insiste in urmele invigatoriului Christosu, că nu cumva nefiendu cu grigia (negrigindu-ne) se ne re'ntortocam de nou in latiulu mortiei. Noue si celu i potea remané afora, nefiendu neci in latina, repetirea pronumelui de atâtea ori duce a germanismu; destulu deca dicemu ni s'a datu, pentru ce se repetimu cu noue? Eră de ajunsu a dice „omului vechiu si invigatoriului Christosu; se scie că care omu vechiu — si care Christosu, de si nu se adaugea pronumele celui, apoi aci se esprimu in generalu. Ce pote sună mai urftu de câtu un'a multime de „care“ cum e pe p. 9. „crestinii cari de să ambla, ... care convingere ... care dupa cum ... cari noptea o numescu etc. si apoi IV erasi se incepe cu „care deca etc.“

Aci ni se justifica si dorintia de mai nainte de a alege editiunile mai bune pentru traducere. Christi viventis — lui Christosu celui viu cum l'a tradus d. Pasca nu e lectiunea corecta, ci Christi vincentis, lui Christosu invigatoriului. Acesta lectiune o justifica atât precedentile, unde se spune că Christosu a invinsu pre inselatoriu, câtu si prin urmatoriele mors vincitur. Pag. 9. IV. latinesce: „Quae si quis consideret et examinet, tractatu longo atque argumentis opus non est. Probatio est ad fidem facilis compendio veritatis.“ Si cumu le traduce d. Pasca? „Care deca le vă judecă si esamină ceneva, forte usioru se va poté convinge despre adeveru. Prin pucine cuvinte a (pentru cenuale) adeverului lesne potemu aretă credintia.“ — Traducerea mai multu de catu libera! Unde se refere care? Aci dupa parerea mea nu eră opu a traduce pre quae cu care si in urmatoriele apoi a se departă intru atât'a de testu. — Ore nu eră mai aproape traducerea: E usioru a probă pre scurtu adeverulu pana la credintia, deca s'a disu că tractatu longo atque argumentis opus non est.

Sub IV. mai diosu: „Super illum unum aedificat ecclesiam suam et illi pascendas mandat oves suas.“ Cuventele suntu puse in [—] spre a aretă dubiulu unor'a despre originea loru dela S. Ciprianu. Atari casuri d. trad. in totu loculu le trece cu vederea. Traducerea d.-s'ale: Pre acest'a singuru a ziditu Baseric'a sa si lui i-a concrediutu oile s'ale spre a le pasce. Eră corectu a dice: Pre acelu

unulu edifica baseric'a s'a si lui-i concrede se pasca oile s'ale; prezentele convenia nunumai pentru ca asia e si in latina, dar si pentru momentositatea obiectului, de ora ce prezentele in locu de perfectu (istor.) pune inaintea ochilor cu colori mai vii fapt'a templata.

D. trad. in unele locuri a omis si propusatiuni, asia pre p. 23. sub XVI. „Et quomodo Jamnes et Mambres restiterunt Moysi“ suntu omise si dein contra „homines corrupti sensu reprobi circa fidem“ suntu vîrite in traducere, de si nu in pucini codici si editiuni lipsescu acestea. Prin omiterea celoru de antanii se confunde sensulu urmatorielor, caci relativu la homines corr. s. reprobi c. f. se dice „sed non proficient plurimum, imperitia enim eorum manifesta erit omnibus sicut et illorum fuit.“ (Quorum?) D. Pasca le traduce: Ci nu voru spori multu (pentru ce nu prea multu — plurimum?) ca nebuni'a loru a retata va fi toturor'a, precum si acelora a fostu“ (Poftimur topica escelente! De ce nu va fi aretata tot. precum a fostu (aretata) si a celor.) (Sicut et illorum fuit — precum si acelora a fostu.) Cum se va poté sci unde se refere pronumele acelora, deca Jamnes si Mambres nu precedu in traducere? a inainte de acelora nu era iertatu se lipseasca ca suplenesce pre substantivulu (nebuni'a) genitivului (acelora) si are se stă inaintea genitivului de câte ori nu se repeat substantivulu. Asia dîcemur de es. *cartea mea* si a lui, nu *cartea mea* si lui. Aci oprindu-me rogu pre d. trad. se nu iè in nume de reu pentru asta digresiune, ca nu am facutu din reutate facia de traducerea d.-s'ale nici cu scopu de alu disgusta; apoi sum convinsu ca d.-sa candu a estu in publicu a fostu resolutu a stă facia si cu critică; cu acesta critica moderata am voit u a-i dă indemnui, că deca cu ajutoriulu lui Ddieu va continua traducerea unui opu atâtu de necesariu si folositoriu — se nu-si uite neci de limba.

Gherla, 30 diecemvre, 1879.

Ioanu Papitu.

REVISTA.

Metropolitulu Primate alu Romaniei insocitu de inaltulu cleru s'a infacisiatu in ajunulu Nascerei Domnului la palatulu princiariu din Bucuresci cu sant'a icôna a Nascerei si in presenti'a Mariilor Loru a facutu rogatiunile. Dupa acést'a Inaltu Pré Santi'a S'a a luatu dejunulu cu Altetiele Loru Regale.

Serbarea dilei Botezului Domnului in Bucuresci.

In diu'a botezului Mantuitorului nostru Isusu Christosu, A. S. Regale Domnulu Romaniei la $10\frac{1}{2}$ ore diminéti'a, a mersu calare, — insocitu de d. ministru de resbelu, de statulu majoru si escortatu de escadronulu de gendarmi, — la beseric'a Zlatari, unde, incungiatu de cas'a Sa civila si militara, a asistat la oficiulu divinu, de facia fiindu dnii ministri si inaltele corpuri ale Statului. — Dupa seversirea santei liturgii, a urmatu procesiunea dela beseric'a Zlatari pâna la pavilionulu de pe malulu Démbovitiei. — Procesiunea s'a pusu in miscare in ordinea urmatore: unu detasamentu de gendarmi pedestri; töte drapelele corporilor de garnisóna, preotii cu sântelete icône, urmati de inaltulu cleru, dnpa ordinulu loru ierarchicu; d. prefectu alu politiei capitalei; dnii adjutanti domnesci; d. maresialu alu curtii. Apoi: A. S. R. Domnulu cu I. P. S. S. Metropolitulu Primatu, avendu la drépt'a si la stâng'a câte 6 oficieri din diferitele corpuri ale garnisónei. In urma: dnii ministri, Inaltele corpuri si dnii oficieri, care nu se aflau in frontu. La pavilonulu Démbovitiei incepù ceremonia săntirei apelor. In momentulu cându Inaltu Pré Santi'a Sa a pusu sant'a cruce in apa si s'a intonatu cânteculu: *In Iordanu botezandu-Te Tu Dómne*, tunurile din délulu Spirei incepurà a dá salve. — Dupa terminarea ceremoniei A. S. R. Domnulu a beutu din agiasma si a sarutatu sant'a cruce. Inaltu Prea Santi'a S'a a invocatu binecuvantările a Totpoternicului asupr'a Altetieloru Loru Regale. — Procesiunea utmandu aceeasi ordine că la venire s'a intorsu la beseric'a Zlatari, dupa ce I. P. S. S. Metropolitulu Primatu a stropit u agiasma drapelele armatei. — A. S. R. Domnulu, dupa acést'a a incalecatu si a mersu pe bulevardu inaintea statuei lui Mihaiu Vitézulu, unde avendu la stâng'a pe d. ministru de resbelu si incungiatu de statulu-majoru generalu, a primitu defileulu trupelor garnizónei, comandata de d. generalu de divizie, A. Cernatu, care, in timpulu defileului, s'a tienut la drépt'a Altetiei Sale Regale. — Dupa terminarea defileului Alteti'a S'a Regala s'a intorsu, la órele 12 la Palatu, in aclamatiunile numerosului publicu care se afla pe strade. In aceea di, la órele 6 sér'a A. S. R. Domnulu a binevoit u a intruni la prândiu pe d. ministru de resbelu, pe toti dnii generali si oficieri de garnisóna, in numeru de 90 persóne. — Dupa prandiu A. S. R. Dómne a venit u in apartamentele in care se aflau strinsi dnii oficieri si a convorbhitu, in modulu celu mai gratiosu, cu mare parte din domniile loru.

Scopuri filantropice. Domnitoriu Romaniei a sanctionat in dilele acestea unu regulamentu pentru portatorii codiceloru de mila, spre adunarea ofrandelor dela crestinii evlaviosi in favoarea besericeloru serace si a altoru stabilimente de benefacere: scole, spitale s. a.

Mortu la altariu. Unu preotu catolicu din Brünn pe candu ceta evangeli'a in beserica de odata eslamata cu o voce tremuranda: „nu sciu ce este cu mine, mi-e este forte greu.“ Cu aceste cuvinte se intorse si puse capulu pe altariu, in care positiune remase mortu. Multimea din beserica spariata de acesta intemplare lu-udă cu apa rece, crediindu ca este lesinatu. Venindu mediculu constata inse ca este mortu in urma unei lovituri de inima.

Reuniunea inventiatorilor romani gr. or. din tractul Lipovei intru amintirea primei aniversari decenale dela esistentia sa, a oferit u unu capitalu de 400 fl., care manipulandu-se conscientios prin unu comitetu de siepte insi, — alegundu din anu in anu, dintre membrii Reuniunei, — si sporindu-se prin contribuirile marinimoze ale membrilor Reuniunei, precum si a altoru connationali si compatrioti: se servesc de fondu la redicarea unui gimnasiu romanescu in Lipov'a. Domnedieu benecuvante acesta intreprindere nationale si miscandu spre darnicia animele celor mai cu stare faca: ca acesta idea se se realizeze catu mai curandu. — Din parte-ne promitemu totu succursulu possibile spre ajungerea acestui scopu.

Necrologu. A repausatu: Vasiliu Popu teologu de cursulu alu IV-lea la Institutulu teologicu din Gherla, in 16/28 ianuarie la cas'a parintiesca in Cetanu. Astrucarea i-s'a facutu in 19/31 ian. concelebrandu si concionandu doi membrii din Redactiunea diurnalului nostru.

Compendiu de Igien'a generala si aplicata de Const. C. Codrescu doctoru in medicina, medicu primariu alu spitaleloru... Barladu 1880. Pretiulu 5 lei noi. — Cuprinde inventatiuri indispensabile pentru educatiunea si formarea fisica a omului.

Luminatoriulu va fi titlulu unui nou diurnal politicu care, in Proprietatea Dului M. Dreghiciu si su Redactiunea Dului P. Rotariu, va aparé in Temisiór'a dela $\frac{1}{13}$ martiu a. c. inainte in tota septeman'a de doue-ori: Mercuria si Sambat'a. — Pretiulu de prenumeratiune pentru Austro-Ungari'a pre restempulu dela $\frac{1}{13}$ martiu pâna la finea anului curent e 6 fl. 35 cr., altmintrea pre $\frac{1}{2}$ anu 4 fl., $\frac{1}{4}$ anu 2 fl. v. a. — Precum spunu urzitorii acestui diurnal, in Program'a emissa: „Luminatoriulu“ nu se va ingera nici va voi a figurá de datatoriu de tonu in politic'a romana inalta, neci va nisui din respoerti a turburá ap'a domniloru, ci elu lasandu politic'a si sistem'a guvernamentalala actuala a merge pre calea in carea a apucatu, pana la finea ei, — va nisui a lumeni si inventia pre poporulu romanu despre adeveratele s'ale drepturi si interese, despre conceptele patriotismului adeveratu.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: Niculae Zekete-Negrutiu.

Gherla. Imprimaria „Georgiu Lazaru.“ 1880.